

Kevin J. Vanhoozer, Owen Strachan

The Pastor as Public Theologian: Reclaiming a Lost Vision

Pastor kao javni teolog: Povratak izgubljene vizije

Grand Rapids, Michigan SAD, Baker Academic, 2015, 221.

Dvojica akademskih teologa napisali su knjigu s ciljem da uvjere pastore, crkve i učilišta kako teologija treba pronaći svoj put iz akademskog okružja natrag u pastorat. Ni jedan od autora ove knjige nije pastor. Može zvučati ironično, no možda je upravo to razlog zašto pastori trebaju poslušati što autori ove knjige imaju reći.

Čak i ako je istina da Vanhoozer i Strachan nisu pastori, oni su proroci. Za razliku od starozavjetnih proroka, glasno tuguju nad vizijom koja se izgubila tijekom proteklih stoljeća, objavljujući nadu da će ta izgubljena vizija ipak biti obnovljena.

Knjiga započinje uvodom, a potom je podijeljena u dva dijela. Svaki dio ima dva poglavlja. Završava zaključkom koji predstavlja svojevrsan sažetak čitave knjige, izražen u obliku 55 tvrdnji. Između pojedinih poglavlja umetnuti su prilozi dvanaest drugih autora, uglavnom pastora, koji pričaju svoje priče i daju svoja viđenja u odnosu na jedinstvenu zajedničku temu.

Tema je knjige vizija pastora kao javnog teologa. U uvodu se govori o žalosnom stanju današnjeg pastorata. Danas se od pastora mnogo očekuje – “vještine upravljanja, strateško planiranje, tečajevi razvijanja vještina ‘vođenja’, terapijske tehnike” (1) – ali u isto vrijeme, ne potiče ih se na obavljanje njihova najvažnijeg zadatka da budu teolozi. Biti javni teolog znači “pomoći ljudima da razumiju svijet u kojem žive i, što je još važnije, pokazati ljudima kako slijediti Krista u svakodnevnim, ali i u izvanrednim situacijama” (str. 23). Drugim riječima, pastori su javni teolozi, ali ne samo u smislu da predstavljaju javne osobe koje govore u ime Krista i određuju stvarnost u teološkom smislu, iako oni to zasigurno jesu. Zapravo su intelektualci koji se kritički odnose prema tome kako bi njihova javnost, njihova lokalna *ecclesia* “trebala javno svjedočiti” (str. 18).

Svako poglavlje napisali su ili Vanhoozer ili Strachan. Vanhoozer je sastavio predgovor u kojem je objasnio problem izgubljene vizije i kako je došlo do toga da je pastorat izgubio svoju viziju, nakon što su pastori kroz mnoga stoljeća bili prije svega javni teolozi. Teologija se počela odvajati od pastorata u srednjem vijeku, kada su se “katedralne škole razvile u prva sveučilišta”. Ali odlučujući udarac došao je tek nakon što je Schleiermacher podijelio teološki kurikulum na njegova “četiri dijela – biblijske studije, crkvenu povijest, sustavnu teologiju, praktičnu teologiju” (str. 5). Nikome nije koristilo što se služba pastora pretvorila u profesionalno zanimanje, umjesto da ostane zavjetna služba. Također, društvo je u cjelini sve više vidjelo pastore kao “prizore nesposobnosti, nemorala, intelek-

tualnog nepoštenja, obiteljske nestabilnosti i nejasnog životnog poziva” (str. 12).

Vanhoozer nadalje poziva pastore u paradoksalnu situaciju da postanu “igračići u Božjoj priči”, da sami postanu “ništa”, da govore “ne kako bi privukli pažnju na sebe, već upravo da bi pokazali daleko od sebe – za razliku od većine ljudi koji su danas okrunjeni slavom” (str. 13). Drugim riječima, iako je poziv pastora danas znatno manje cijenjen i poštovan, pastori su pozvani da svoje zanimanje rehabilitiraju na način da postanu skromni, čak do te mjere da “sami preuzmu ulogu javnih grešnika koji su primili Božju milost i milosrđe, ali koji i dalje osjećaju potrebu da ih nastave primati” (str. 14).

Autor smatra da je bit javne teologije “govoriti o tome što Bog čini kroz Krista”, ili kraće: “što jest u Kristu”, ali pastor kao intelektualac treba “govoriti smisljeno i istinito o svim temama od širokog društvenog značaja” (str. 22). Da bi to postigao, mora imati široko znanje i iskustvo te treba naučiti govoriti o životu na teološki način.

Strachan nas potom u prvome poglavlju podsjeća na trostruku Kristovu službu svećenika, kralja i proroka, objašnjavajući na koji je način ova trostruka služba povezana sa službom pastora. Pastor je u kontekstu svoje svećeničke službe “izdvojen” da bi služio “ljudima koji su također izdvojeni” (str. 40), kao glasnik božanske milosti koju nalazimo u “evanđelju milosti u Kristu prema ljudima koji ga očajnički trebaju” (str. 51). Pastor kao kralj proglašava Božju mudrost i nosi teret svojih ljudi u molitvi. Podsjeća nas na to da pastori mogu “učiti iz biblijskog modela rassetog kralja koji svoj narod vodi ne samo na način da služi, već i da samoga sebe ponizi do smrti” (str. 54). Pastor u ulozu proroka služi istini pošto je njegova služba u velikoj mjeri “služba koja se ostvaruje kroz riječi”, ali “ne kroz njegove vlastite riječi, već Božje, čime svojim slušateljima donosi Kristovu misao” (57). Ova trostruka služba ni na koji način ne umanjuje Kristovu ulogu krajnjeg ispunjenja, već upućuje pastore na njihove dužnosti “službenika saveza” (str. 39).

U drugom poglavlju, čiji je autor također Strachan, nalazimo kratku povijest pastorata. Autor pokazuje kako su od prvih dana Crkve pastori razumijevali pripremu za propovijed kao “priliku za pravi teološki rad” (str. 71). Vidjeli su svoju službu kao “objavljivanje onoga što je bezvremeno, ali i kao ... službu koja bezvremeno donosi u sadašnjost” (str. 75). Augustin je jedan od tih ranih javnih teologa. Tijekom srednjega vijeka “teologija je sve više prelazila u domenu onih koje bismo mogli nazvati akademskim teolozima” (str. 77). Stoga je pastorat “postao prostor praktičnog služenja ... umjesto da bude središnji prostor teološkog djelovanja”. Tako su dakle “lokalni crkveni vođe sve manje vidjeli sebe kao teologe ... a sve više kao radnike koji pružaju duhovnu pomoć” (str. 77). Reformacija je predstavljala obnovu “pastoralnog modela rane Crkve” (str. 77) koji stavlja naglasak na Božju riječ, a koja se objašnjava kroz propovijed. To je “revitaliziralo pastorsku službu” pošto su “reformatori uložili znatne napore u razvoj svojih pastoralnih

snaga” (str. 80). U vrijeme puritanaca, pastoralna služba se nadalje razvijala u skladu s vizijom pastora kao “liječnika duša, kao teologa koji je zaslužan da sva sila biblijske doktrine počiva na životima njegovih ljudi koji su u potrebi”. “Puritanci”, piše Strachan, “definiraju teologiju uz pomoć vokabulara crkve” (str. 80). Slična je teološka umješnost postojala u vrijeme prvog velikoga probuđenja, kao što to pokazuju Edwards i njegovi suvremenici. Tijekom drugog velikog probuđenja, kroz primjer oskudno obrazovanog no vrlo uvjerljivog Charlesa Finneya, crkva u Americi vidjela je svoje pastore manje kao teologe, a više kao “nadarene javne komunikatore” (str. 88). Početak 20. stoljeća donio je “obnovu povijesnog modela pastora”, prije svega pod vodstvom ljudi kao što su bili Harold Ockenga, W. A. Criswell, James Boice, D. Martyn Lloyd-Jones, a kasnije Sinclair Ferguson, John MacArthur, Ligon Duncan, dr. Ockenga i njemu slični “nisu odstupali od upućivanja svojih ljudi u cjeloviti Božji plan, što je više podrazumijevalo poznavanje egzegeze Svetog pisma nego zabavnu homiletiku” (str. 92).

Treće poglavlje govori o svrsi pastora-teologa. Ta je svrha višestruka. Pastori-teolozi njeguju život i pomažu ljudima da se suoče sa smrću i smrtnošću te sa svim njihovim “kohortama, besmislenošću i beznađem”. On to čini tako da nas podsjeća “da je smrt, iako neprijatelj, poražena i nadvladana” (str. 107). Drugim riječima, pastor “liječi očajne duše dijeleći radost uskrslog Krista” (str. 108). Vanhoozer se potom usmjerava na dva “modusa” teologije s kojima se pastor treba dobro upoznati.

U indikativnom modusu, pastor-teolog navodi ono “što jest u Kristu” (str. 109), a to podrazumijeva Kristovu pravu božansku i ljudsku narav, ali i razumijevanje “Boga, svijeta i nas samih u odnosu na *ono što jest u Kristu*” (str. 111, autorov kurziv). Pastor-teolog treba dakle posjedovati “teološku pismenost o Božjoj riječi, o svijetu ljudi te o ljudskim riječima koje govore o tom svijetu” (str. 113). Prvi znak da je pastor u stanju “tumačiti pojedine odlomke Svetog pisma u svjetlu cijele Biblije” (str. 114) jest poznavanje sveobuhvatne drame otkupljenja. Drugi je znak da je pastor u potpunosti “svjestan formativnih utjecaja kulture” (str. 116). Tako on može obrazovati vjernike i pomagati im u “poznavanju kulture koja ih okružuje, kako bi mogli biti učinkoviti zagovarači Kristova kraljevstva” (str. 117). Treće, pastori-teolozi moraju imati “ljudsku pismenost”, što znači da moraju poznavati “književnost, koja je svojevrstni laboratorij ljudskog stanja” (str. 118), posebice djela koja pripadaju žanru fikcije.

Potom se susrećemo s teologijom u njezinu imperativnom modusu. Taj modus odgovara na pitanje: “Što Evanđelje ima sa zakonom?” (str. 121) i znači da se župnik mora kretati na finoj razdjelnici između antinomianske samodopadnosti i legalističke anksioznosti. On to ne radi na način da potiče vjernike “da djeluju kao Isus, kao da Isus predstavlja neki izvanjski ideal; već više da praktično žive Isusa, pošto je naš život sastavni dio njegovog života” (str. 125). U kontekstu ove

vizije, Vanhoozer završava ovo poglavlje promišljajući svrhu koju imaju učilišta.

U posljednjem poglavlju knjige, Vanhoozer se okreće praktičnom djelovanju pastora-teologa. Ovdje on govori o četiri pastoralne prakse koje pastor-teolog koristi kako bi Božjem narodu iskomunicirao što je u Kristu. On vidi svoj rad kao gradnju duhovnog hrama koji jest Crkva na temelju “oblika i sadržaja Petrovih ispovijedi: usmene ispovijedi vjere u Isusa te vjere u njegove riječi kao izvora vječnog života” (str. 143, autorov kurziv).

Kao evangelizator, pastor-teolog treba objavljivati ono što je u Kristu “uglavnom riječima, no također i odgovarajućim djelima” (str. 153). On svoju dužnost obavlja dok savjetuje, posjećuje, ali prije svega dok silom Duha Svetoga propovijeda Evanđelje koje nalazimo u Svetom pismu (str. 157). Kao kateheta, pastor “tijelo Kristovo cijepi protiv otrova idolopoklonstva, infekcija idelogija i drugih oblika lažnog učenja” (str. 162), koristeći “disciplinirano pojašnjavajuće učenje, bilo o uvjerenjima ili o ispovijedima ... kako bi njegovao teološku pismenost u lokalnoj crkvi” (str. 163). Kao nositelj liturgije, pastor-teolog odgovoran je za to da “vodi zajednicu u slavljenju onoga što je u Kristu” (str. 165) tijekom “suštinskog teološkog čina” obožavanja. Na kraju, pastor je apologet, no apologet koji je pozvan, ne da bi branio teoriju, već “mudrost, a mudrost je življeno znanje” (str. 174). Takva mudrost dokazuje se praktičnom demonstracijom “istine o onome što je u Kristu” (str. 175). Ovdje opet nije pastor-teolog taj čija je primarna dužnost da brani vjeru, već da održava “vjerno i vjerodostojno svjedočenje Evanđelja i ... pomaže članovima svoje zajednice da čine isto”. Crkva dokazuje mudrost Evanđelja “argumentom radosne izdržljivosti” i “argumentom širenja zajedništva”. Drugim riječima, dok održavamo svoje zajedništvo i izvršavamo “djela ljubavi prema svijetu, pokazujući istinu onoga što jest i što će biti, u Kristu”, svijet treba moći vidjeti Isusa u nama samima (str. 176).

Ova je knjiga obogaćena s dvanaest kraćih članaka pod nazivom “Pastoralne perspektive”. Svi članci ilustriraju bit knjige, objašnjavajući kako se vizija koja se promiče u ovoj knjizi ostvaruje u lokalnoj crkvi. Umjesto da prepričavamo svaki članak, izdvojit ćemo samo nekoliko najizrazitijih detalja. Gerald Hiestand daje šest praktičnih koraka razvoja pastora-teologa. Autor ovog prikaza bio je posebno ohrabren njegovom trećom i šestom preporukom: “Neka vrijeme učenja i proučavanja ima prioritet u vašem tjednom rasporedu” (str. 30) i “Prestanite mjesto gdje radite nazivati svojim uredom. Počnite ga nazivati svojim studijem” (str. 31). Jim Samra iznosi vrlo nadahnjujuće misli o tehnologiji. Primjerice, da je tehnologija opasna jer je “proizvod svrhovite ljudske aktivnosti i treba nam pomoć od Boga u ograničavanju njezine uporabe (Babilonska kula)”. Također, “molitva je u mnogočemu suprotstavljena tehnologiji” (str. 68). Kevin DeYoung daje neprocjenjivo vrijedan savjet pastorima-teolozima: “Pretpostavljam da ljudi mogu naučiti, ali ne pretpostavljam da razumiju sve o čemu govorim” (str. 98).

Cornelius Plantinga ml. u osnovi daje kratak sažetak svoje knjige *Reading for Preaching* (Čitanje za propovijedanje). Savjetuje propovjednicima da čitaju “poeziju ... biografije ... novinske članke ... eseje” pa čak i “dječju književnost” (str. 136) jer će ih to učiniti mudrim pastorima.

Pastor kao javni teolog predstavlja veoma preciznu analizu suvremenog pastora koja, po mišljenju ovog pastora, može biti vrlo korisna u osmišljavanju oporavka. Radi se, naravno, samo o nacrtu, prijedlogu. Čini se da su i sami autori svjesni ove činjenice. To znači da knjige s vremena na vrijeme mogu biti veoma koncentrirane i pretrpane. Međutim, čitatelj se upućuje na mnoge druge knjige, kako moderne tako i povijesne, koje govore opširnije o raznim temama kojih se ova knjiga samo ukratko dotiče.

Svi kršćani redom pozvani su da budu teolozi, u smislu dubokog promišljanja o “tome što je u Kristu” i kako to utječe na naš život i naše svjedočanstvo. Ova je knjiga prvenstveno namijenjena pastorima, starješinama, studentima i akademskim teolozima, a razlozi za to su očiti. Ipak, članovi crkve (posebice oni koji su uključeni u razmatranje kandidata za pastore u crkvama, ali i drugi) trebaju pročitati ovu knjigu kako bi razumjeli što trebaju (a što ne bi trebali) očekivati od svojih sadašnjih i budućih pastora. Kao posljednje, ali ne i najmanje važno, ova knjiga se posebice preporučuje suprugama pastora koje trebaju uvidjeti da vrijeme koje njihovi muževi provode u čitanju i istraživanju (bez obzira na to koliko oni u tome uživaju) ne predstavlja odmor, već je to za njih nužnost.

Miroslav Balint-Feudvarski

Elisabeth Elliot

U sjeni Svemogućega

Život i svjedočanstvo Jima Elliota

Split, Euroliber, 2015., 204. str.

Jim Elliot rođen je 8. listopada 1927. (Portland, Oregon, SAD), a preminuo je 8. siječnja 1956. (Curaray Riverivan, Ekvador). Elliot je bio evanđeoski kršćanin i jedan od pet misionara ubijenih tijekom sudjelovanja u pokušajima evangelizacije Huaorani Indijanaca iz Ekvadora. Nakon završetka *Wheaton Collegea* u Illinoisu, Elliot i još četiri misionara – Ed McCully, Roger Youderian, Pete Fleming i Nate Saint – nakon nekoliko mjeseci, odlučili su izgraditi bazu na maloj udaljenosti od indijanskog sela duž rijeke Curaray. Tamo su prilazili jednoj manjoj grupi Huaorani indijanaca. Ohrabreni ovim prijateljskim susretima, počeli su s planovima za posjet Huaoranim. Njihove je planove poremetio dolazak veće skupine Huaorani ratnika koji su ubili Elliota i njegova četiri prijatelja 8. siječnja 1956. godine.